

12. Ярков В. В. Нотариат в правовой системе России. Концептуальные материалы по нотариальной реформе в Российской Федерации. / Владимир Владимирович Ярков – СПб. : Питер, 1997. – 128 с.

13. Бондарева М. Особливості організації нотаріату в країнах-учасниках СНД / М. Бондарева // Право України. – 2006. – № 9. – С. 143–146.

**О. О. Квасніцька,**  
кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства  
Інституту національного та міжнародного права,  
Міжнародний гуманітарний університет

## РЕГУЛЯТИВНИЙ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ КОМПОНЕНТ МІЖНАРОДНОЇ БУДІВЕЛЬНОЇ СИСТЕМИ

До предметної складової міжнародної економічної системи, поряд з міжнародними торгівельними, фінансовими, інвестиційними відносинами, слід віднести й будівельні відносини міжнародного характеру.

Під міжнародними будівельними відносинами у широкому розумінні слід розглядати господарські зв'язки, які виникають не лише між суб'єктами господарювання – резидентами та нерезидентами, але й відносини що виникають між державами (наприклад договір про співробітництво у будівництві атомної електричної станції, нафтопроводу і т. д.). Такі економічні зв'язки, у залежності від учасників міжнародних будівельних відносин, носять приватноправовий або публічноправовий характер, яким поряд з регулятивним компонентом властиві методи двостороннього, універсального регулювання та транснаціональне регулювання (функціональний компонент).

Міжнародна будівельна система є частиною міжнародної економічної системи, що забезпечує міжнародний правопорядок у сфері будівництва та яка нерозривно пов'язана з міжнародною торгівельною, інвестиційною та фінансовою системами.

На сьогодні наукових пошуків потребують будівельні відносини міжнародного характеру з позиції територіально-просторового зрізу інтеграції. Адже виправданним є усвідомлення, що об'єднувальні процеси відбуваються й у такому вагомому секторі економіки як будівництво. Поряд з цим, враховуючи що глобалізація й інтеграція все більш проявляються в економічних відносинах, у національному та міжнародному праві, питання уніфікації та гармонізації внутрішнього законодавства у сфері будівництва набуває своєї актуальності. Враховуючи це, отримують нового бачення такі категорії (як-то будівельне право, об'єкт будівництва, забудовник, і т. д.), що дає підстави для формування нових ідей правового регулювання сфери будівництва, переосмислення договірної дисципліни та інше.

Дослідження теоретичних та практичних аспектів міжнародних будівельних відносин не знайшло свого відображення у науковій літературі. Між тим, міжнародне право поступово проникає у національне право, нові норми інкорпорується у внутрішнє право, всі галузі міжнародного права взаємодіють з галузями як приватного, так і публічного внутрішнього права, що призводить до становлення глобальної правової системи. Така взаємодія внутрішнього права держави та міжнародного права дозволяє зробити висновок про формування концепції глобального права, що опосередковано впливає й на відносини у сфері будівництва.

Розвиток міжнародного співробітництва у сфері будівництва дозволяє констатувати поділ міжнародних будівельних відносин на двосторонні, багатосторонні, регіональні, універсальні та секторальні (за окремими секторами міжнародного будівництва). Регулятивними компонентами у міжнародній будівельній системі виступають норми внутрішнього (національного) права (містобудівне законодавство, господарське, цивільне, податкове законодавство) та норми міжнародного права.

Так, у рамках інтеграційних об'єднань (на прикладі СНД) підписана значна частина договорів, які є джерелами міжнародного права та які направлені на взаємодію держав – членів СНД у сфері будівництва. Серед таких договорів, варто згадати про Угоду про співробітництво у будівельній діяльності від 09.09.1994 р.; Угоду про взаємне визнання ліцензій на провадження будівельної діяльності, які видаються ліцензійними органами держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав від 27.03.1997 р. (ратифікована законом від 05.03.1998 р.; Угоду про міждержавну експертизу проектів будівництва, які становлять взаємний інтерес для держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав від 13.01.1999 р. Існує проект Угоди про єдині принципи і правила технічного регулювання у будівництві держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав, прийняття якої є необхідним для створення єдиного економічного простору держав-учасниць СНД у сфері будівництва.

Поряд з правовими нормами існує низка неправових норм, до яких слід віднести Правове керівництво ЮНСІТРАЛ по складанню міжнародних контрактів на будівництво промислових об'єктів (А/С№ .9/SER. В/2) 1987 г., Принципи Всесвітнього банку, що регулюють будівництво промислових об'єктів 1985 р., а також Загальні умови договорів підряду і постачання, що фінансуються Європейським фондом розвитку, прийняті у 1972 р.

Враховуючи, що до неправових норм відносяться норми «м'якого права», слід навести приклад використання стандартизованих контрактів FIDIC (Federation Internationale des Ingenieurs Conseils. Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва і житлово-комунального господарства № 437 від 27.08.2012 р. створена Міжвідомча робоча група з удосконалення нормативно-правової бази у сфері будівництва щодо запровадження типових форм контрактів Міжнародної федерації інженерів-консультантів (Federation Internationale des Ingenieurs Conseils).

На сьогодні, в Україні реалізація будівельних проектів на базі проформ FIDIC проходить повільно та складно. Це пов'язано зі значним імперативним впливом на договірні відносини у сфері будівництва. Не сприяє інкорпорації відсутність в Україні поняття договірної дисципліни, коли строки будівництва дотримуються беззастережно, відсутність інституту інженера, у тому сенсі, в якому він передбачений FIDIC, недовіра до інституту експерта в аспекті претензійної роботи. Застосування контрактів FIDIC в Україні ускладнюється недостатньою адаптованістю їх до української правової системи, відсутністю автентичного перекладу текстів проформ українською, російською мовами. Документи містять численні правові терміни і механізми, невідомі українському праву, або мають зміст, відмінний від українського права.

Між тим, застосування форм FIDIC в Україні є необхідним з позиції розвитку взаємовідносин учасників міжнародних інвестиційно-будівельних процесів. Адже у сучасних умовах економічні процеси, що відбуваються у рамках окремої держави, пов'язані з міжнародною діяльністю, та як правило, залежать від загальних

тенденцій і правил, узгодяться з ними. Тим більше, в Україні є стійка тенденція до зростання кількості інвестиційних проектів, фінансування яких здійснюється за рахунок коштів міжнародних фінансових установ. Зокрема, за кошти Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку і Європейського інвестиційного банку. Серед таких проектів – будівництво Терміналу «В» міжнародного аеропорту «Бориспіль», Бескидського тунелю, автодоріг, модернізація об'єктів комунальної інфраструктури та реалізація інших масштабних проектів [1].

У літературі зазначено, що використання кращих світових практик у тій, чи іншій сфері економіки вже є нормальним стандартом навіть для такої консервативної держави, як наша, – в Україні багато років успішно застосовуються привила Incoterms, так само й залучення фінансування в українські проекти здійснюється із застосуванням стандартної документації LMA (Loan Market Association), що є аналогом FIDIC у фінансовій індустрії [2, с. 4].

Функціональний компонент міжнародної будівельної системи передбачає застосування низки методів регулювання міжнародних будівельних відносин, до яких відносяться одностороннє, двостороннє, багатостороннє та універсальне регулювання.

У міжнародній будівельній системі в рамках методів регулювання перевага віддається двосторонньому та багатосторонньому регулюванню. При цьому, слід вести мову про транснаціональне регулювання, що проявляється, наприклад в упорядкуванні дій великих підприємств з різних країн по забезпеченню функціонування окремих глобальних або регіональних ринків, а також діяльності міжнародних неурядових організацій. Прикладом є Міжнародна федерація інженерів-консультантів – FIDIC метою якої є регулювання взаємовідносин учасників міжнародних інвестиційно-будівельних процесів на основі розробки і публікації типових форм контрактів. З одної сторони ці правила санкціоновані внутрішнім і міжнародним правом, з іншої в подібних правила закладена скоординована воля приватних осіб із різних країн. При цьому, коло питань, що стають предметом регулювання в рамках транснаціонального права, не обмежуються економічною проблематикою та приватноправовою сферою.

Таким чином, регулятивний компонент об'єднує всі нормативні акти: внутрішнє право (містобудівне, будівельне, інвестиційне право і т. д.), міжнародне право (норми що об'єднані в міжнародне інвестиційне право, міжнародне будівельне право) та «м'яке право», які регулюють міжнародні будівельні відносини у широкому розумінні. Функціональний компонент знаходить своє вираження у методах впливу на міжнародні будівельні відносини, де поступово відбувається перехід від методів двостороннього і групового регулювання на універсальне, наднаціональне регулювання окремими питаннями міжнародної будівельної системи. Головним засобом регулювання міжнародного будівництва і гармонізації внутрішніх правових систем є норми та інститути міжнародного права. Отже, завдання, яке стоїть перед Україною, полягає у забезпеченні через ефективний регулятивний та функціональний компоненти міжнародний будівельний правопорядок.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Вілкун О. Для залучення інвестицій Україна має намір використовувати будівельні контракти міжнародного зразка [Електронний ресурс] / Олександр Вілкун. – Режим доступу: [http://minregion.gov.ua/index.php?option=com\\_k2&view=item&id=3826:berkuta&lang=uk](http://minregion.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=3826:berkuta&lang=uk)
2. Бондарев Т. Можна бути впевненим, що імплементація є лише справою часу / Тімур Бондарев // Юридична газета. – № 11 (353). – 2013. – С. 4.